

WEES MILD BIJ CONFLICTEN IN JE KERK (I)

Gerrit Houtman, december 2018

Toen we tot geloof kwamen dachten we dat dit ons nooit zou overkomen: ruzie met een andere christen of dat de fijne groep christenen waar we bij terecht kwamen een strijdtoneel van heftige verschillen zou worden. En toch, velen van ons zijn direct of indirect betrokken geraakt bij conflicten in de kerk. Conflicten die meestal rond opvattingen en posities draaien. De start daarvan is meestal verborgen en hebben we niet in de gaten dat iemand zich allang verongelijkt of kwaad voelt. Vaak escaleert het al voordat we er goed en wel erg in hebben en zijn we eerder betrokken partij dan we willen.

Hoe heeft dit kunnen gebeuren en hoe hebben we ons hierin laten meeslepen?

Ook merken we dat bij conflicten de pijn van de betrokken personen of partijen zo diep zit, dat inhoudelijke gesprekken bijna niet meer mogelijk zijn en dat de weg naar verzoening en herstel van relaties vaak moeizaam verloopt en zelden volledig wordt voltooid. Het spijtige is dat ondanks dat niemand die escalatie wil, ons die toch overkomt en ons meeneemt bijna buiten onze wil om. Het is pas achteraf dat je jezelf de vraag stelt: Hoe heeft dit kunnen gebeuren en hoe hebben we ons hierin laten meeslepen?

LATEN WE EENS ZONDER OORDEEL NAAR ENKELE VOORBEELDEN KIJKEN

In gemeente A vindt een echtscheiding plaats door ontrouw van de man. De familie van de vrouw vindt dat de leiding geen duidelijk standpunt heeft ingenomen en veel harder de 'schuldige' partij had moeten veroordelen.

In gemeente B vindt een oudste dat de gemeente verandert in een richting die hij niet kan overzien en afwijkt van het ideaal wat volgens hem bij de start gemeengoed was.

In gemeente C wordt een oudste aangesteld die een grote bijbelkennis heeft, welke hij ook goed weet over te brengen in zijn preken en bijbelstudies. Maar pastoraal kan hij zich heel moeilijk inleven in de vragen en behoeften van anderen. Gevolg dat steeds meer mensen zich verzetten tegen zijn manier van communicatie en daardoor ook kritiek gaan geven op zijn onderwijs.

In gemeente D is een broeder met de gave van evangelisatie. Hij bracht vele mensen de gemeente binnen en voelt zich erg verantwoordelijk voor zijn 'schapen'. Wanneer de leiding deze nieuwe gemeenteleden wil gaan inschakelen of pastoraal gaat begeleiden komt deze broeder in protest en wil hij niet gepasseerd worden, omdat hij het beste weet wat goed is voor 'zijn schapen'.

MILDHEID

Wat is de meest wijze aanpak zowel voor leiders, bemiddelaars als betrokken gemeenteleden? Want voordat je het weet, word je in een bepaald kamp gezet waarbij je in de ogen van de ander ook een beoordeling krijgt als 'ongeestelijk' of 'onbijbels'.

Mildheid naar elkaar en naar de gemeenschap in totaliteit is de eerste voorwaarde om iets van het conflict en de achterliggende behoeften te begrijpen.

Mildheid naar elkaar en naar de gemeenschap in totaliteit is de eerste voorwaarde om iets van het conflict en de achterliggende behoeften te begrijpen. Mildheid ook naar jezelf, want een conflict laat je nooit onberoerd. Ook bij jezelf ontstaan er gevoelens van boosheid, frustratie, onmacht en verdriet. Meer nog conflicten van buiten kunnen (oude) gevoeligheden bij jezelf aanraken. Emotionele wonden waarvan je dacht dat je die allang verwerkt had, komen opeens scherp naar voren. Mildheid betekent dat je deze gevoelens niet verdringt maar accepteert. Dat je erbij stil durft te staan zonder deze snel te willen oplossen door voorstellen te doen of gesprekken aan te gaan. Want het gevaar bestaat dat je door je acties niet bezig bent om het conflict op te lossen maar je eigen gevoelens. Durf daarom eerst je gevoelens toe te laten en deze te delen met vertrouwde personen.

Wees vervolgens mild naar anderen. Ook bij de personen die centraal in het conflict staan is pijn, verdriet en onmacht aanwezig. Tracht te zien dat zij niet opzettelijk de ruzie, harde woorden en gekwetste gevoelens willen. Achter de scherpe opstelling zitten idealen en verlangens en hebben zij hun identiteit verbonden met bepaalde dogma's en visies. Zolang daar geen erkenning voor is en zij geen recht van spreken krijgen, zullen de betrokken partijen zich alleen maar verharderen. Je zult je moeten verdiepen in het belang dat de ander heeft met zijn visie of opstelling. Welke diepe verlangens, noden en emotionele pijn tracht men hiermee te voldoen?

BEGRIJPEN

Om de conflicten binnen onze kerken wat beter te begrijpen zul je wat afstand moeten nemen en ook naar de algemene tendensen leren kijken die binnen onze kerken spelen met de misverstanden die daaruit voortvloeien. Doen we dat niet, lopen we vast in afzonderlijke situaties, waarbij we al snel de schuld naar iemand schuiven. Conflicten komen voort binnen een klimaat/cultuur dat hiervoor de voorwaarden schept. Willen we bemiddelen en hulp bieden in afzonderlijke situaties zullen we eerst zicht moeten krijgen op de achterliggende cultuur en de misverstanden die deze creëert.

Neem wat afstand en leer kijken naar de algemene tendensen die binnen onze kerken spelen met de misverstanden die daaruit voortvloeien.

Misverstand I. Iedereen priester?

Het eerste misverstand heeft te maken met onze opvatting van het algemeen priesterschap (1 Petr.2:9). De kracht van onze kerken is dat iedereen meetelt, iedereen een gave van God heeft, iedereen nodig is en iets kan betekenen voor anderen. Een prachtige waarheid die veel zegen heeft gebracht en mensen doet opbloeien. Maar ondanks dat we allemaal gelijkwaardig zijn en betrokken zijn bij het geheel, is er ook leiderschap nodig. Priester zijn wil niet zeggen dat je geen leiding meer nodig hebt en in je eentje je priesterschap kunt uitoefenen. Juist door het uitoefenen van gezond leiderschap kan iedereen geholpen worden om optimaal tot zijn recht te komen en zich aan te sluiten bij het functioneren van anderen.

Misverstand II. Gaven en ambten

Het Nieuwe Testament maakt een onderscheid tussen een gave die je hebt ontvangen en het ambt van oudste, opziener en diaken. De gaven van de Heilige Geest zijn genadegaven en ieder ontvangt deze afzonderlijk bij zijn bekering. Het is daarom zaak om te ontdekken welke gave God je gegeven heeft en hoe je deze kunt gebruiken. Deze gaven zijn onmiddellijk beschikbaar en je mag ze gebruiken zonder dat God eerst voorwaarden aan jou als persoon stelt. Aan een ambt worden echter

heel wat voorwaarden gesteld (zie de I Timotheüsbrief). Leiderschap wordt in de Bijbel niet lichtvaardig opgevat en vraagt om stabiele karakters die zich in de loop van de tijd bewezen hebben.

Misverstand III. Gaven en vruchten

Gaven zijn genadegaven en kunnen onmiddellijk zichtbaar worden in iemands leven. Het misverstand kan dan gemakkelijk ontstaan dat deze persoon sterk en volwassen is en hij en zijn omgeving niet beseffen dat hij ondanks zijn gave nog een heel groeiproces moet ondergaan. Want God gebruikt je immers? Vruchten (Gal. 5:22) hangen echter samen met karaktervorming. Door je weg als discipel te gaan, leer je levenslessen die soms pijn doen en moeizaam verlopen, maar die je wel op een hoger niveau brengen. We leren veel zaken pas door problemen, maar die uiteindelijk ons steeds meer op Christus doen gelijken. Het is net als je weg vinden in een doolhof: eerst ontdekken welke wegen er allemaal niet naar het doel leiden.

Misverstand IV. De kwetsbaarheid van leiders

Als God je roept voor een bepaalde taak en je ziet daar vrucht op, verhoogt dit alleen maar je toewijding. Je gaat dan niet stilstaan bij de genezing die God nog bij jou wil verrichten en waar Hij herstel wil aanbrengen. Je weet wel dat er nog verborgen pijnplekken zitten, maar je denkt dat dit nu niet meer belangrijk is. 'Het oude is immers voorbij en het nieuwe gekomen' (II Kor. 15:17)? Het heeft toch geen zin om achterom te kijken? Toch gaat God vroeg of laat met ons het genezingsproces aan en wil Hij ons herstellen. Hij houdt te veel van ons om ons alleen te laten met onze verwondingen. Wat kunnen deze verwondingen zijn? Eenzaamheid, emotionele verwaarlozing, een opvoeding door een alles opeisende moeder of een harde afstandelijke vader, het gepest op school, je mislukte carrière, een verbroken relatie, onvoltooide studies, enz.

De kracht waarmee we onze visie verdedigen ligt vaak in de emotionele verwonding van vroeger: de erkenning die we nooit konden verwerven, de angst voor afwijzing, de afbrekende kritiek die we gehoord hebben. Daardoor zetten we ons bij voorbaat schrap en beveiligen we ons in een emotioneel bastion waar de ander ons niet mag raken en sturen we scherpe pijlen naar ieder die het niet met ons eens is.

God is echter barmhartig naar gewonde leiders. Hij ziet onze pijn en voelt mededogen. Hij zoekt ons op en wil onze wonden verbinden en ons de erkenning geven die we niet van onze vader hebben ontvangen en de zachte troost die we bij onze moeder moesten missen. Hij wil ons helpen om de angst te overwinnen en ons volledig thuis te voelen bij Hem.

Misverstand V. Welk leiderschap?

Het idee dat een voorganger alle bedieningen zou kunnen vervullen is een groot misverstand. Leraars en herders zijn aparte bedieningen, ze liggen vaak met elkaar overhoop en zullen moeten leren samenwerken. Profeten kunnen soms ook gaan drammen. Elke gave of bediening kan versmallen. Leiderschap binnen de kerk dient tegemoet te komen aan de diverse bedieningen die God gegeven heeft en de vele gaven die er in de gemeente aanwezig zijn. Leiderschap betekent daarom samen zoeken naar de wil van de Heer. Het is heel gevaarlijk om je vast te klampen aan het oudtestamentisch leiderschap zoals dat van David en Mozes en te denken dat wij op dezelfde manier macht over mensen mogen hebben. Elke gave, ook binnen het leiderschap vraagt om reflectie, feedback en toetsing, zowel naar de wil van God als naar het heil van de gemeente in totaliteit. Bovendien is leiderschap iets dat God geeft en bevestigt. Als wij ons eigen leiderschap denken waar te moeten maken, komen we al snel in de valkuil van machtsmisbruik terecht.

Misverstand VI. Beschermd tegen verleiding?

Een ander misverstand is te denken dat omdat God ons geroepen heeft voor een belangrijke taak, Hij ons ook wel zal beschermen tegen verleiding. De praktijk toont aan dat dit niet waar is. We zullen onszelf moeten wapenen tegen de verleidingen van seks, macht en geld. En vooral in het ontdekken waar je zwakke plek ligt en hoe je hiermee nederig kunt omgaan.

Misverstand VII. De Kerk en de kerken

Omdat wij de plaatselijke kerk met zijn onderlinge gemeenschap, zorg en samenwerking belangrijk vinden, lopen we het gevaar dat we onze gemeente als een zelfstandige grootheid gaan zien. Terwijl Jezus en Paulus de nadruk leggen op het geheel van de kerk. Dat betekent dat wij rekening moeten houden met de rest van de kerk. Wat leren andere gemeenten ons? Hoe verbinden we ons met mensen en groepen die wat anders denken dan wij? Eenheid is niet dat er geen verschillen in opvatting zouden zijn, maar dat onze missie en liefde deze zouden overstijgen. Niet alleen zijn we verbonden met alle christenen uit onze omgeving, ons land en de wereld, uit welke kerk dan ook. We zijn ook verbonden met de tweeduizendjarige geschiedenis van de kerk en beseffen dat we het evangelie te danken hebben aan vorige generaties die het telkens weer hebben overgedragen. Dit besef zou ons voorzichtig en nederig moeten maken en kijken of onze mening en opdracht ook het geheel van de kerk dient.

DE WEG VAN HERSTEL

De weg naar herstel vraagt naast mildheid en begrip ook het werken aan een cultuur van eer. In plaats van een oordeel te vellen over situaties en over de betrokken personen, is het beter om te werken aan een positief klimaat van waardering en eer.

Zolang wij vanuit waarheid naar conflicten blijven kijken, komen we niet toe aan het eerherstel dat mensen nodig hebben.

Door conflicten voelen mensen zich geraakt in hun eer en waardigheid. Zolang wij vanuit waarheid naar conflicten blijven kijken, komen we niet toe aan het eerherstel dat mensen nodig hebben. Door de zonde zijn we onze eer, onze waardigheid als beelddrager kwijtgeraakt en door conflicten na onze bekering zijn we daar weer opnieuw van vervreemd. God wil echter dat zijn kerk een plaats van heerlijkheid zou zijn, waar mensen waardigheid ontvangen, zich geëerd voelen en respect ontvangen. Nu is dit geen simpele weg van wat mooie complimenten geven voor iemands inzet en trouw. Echte eer kan alleen als we onder de waterlijn weten te komen en gaan ontdekken waar de diepste behoeften liggen en hier erkenning aan geven. Dit vraagt om tijd, geduld, liefde en een weg van telkens opnieuw beginnen.

In deel 2: De weg van verzoening door een cultuur van eer